ISSN 1996-1456

МОЛОДА СПОРТИВНА НАУКА УКРАЇНИ

YOUNG SPORTS SCIENCE OF UKRAINE

Збірник наукових праць

Collection of scientific papers

Випуск 30

Issue 30

ISSN 1996-1456
YOUNG SPORT SCIENCE OF UKRAINE. 2026. V.1. P. 25-27.
МОЛОДА СПОРТИВНА НАУКА УКРАЇНИ. 2026. Т.1. С. 25-27.
УДК 796.5(477.82)

РОЗВИТОК СПОРТИВНОГО ОРІЄНТУВАННЯ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Катерина ДОЦЕНКО, Олена ДЕМ'ЯНЧУК

Волинський національний університет імені Лесі Українки.
м. Луцьк, Україна

Вступ. Спортивне орієнтування — це вид спорту, в якому учасники за допомогою спортивної карти і компаса долають заздалегідь невідому дистанцію з контрольними пунктами. Результат переможця визначається за найменшим часом проходження дистанції серед всіх учасників даної вікової категорії. Також спортивне орієнтування дозволяє поєднувати потреби людини не тільки в фізичній, а й в розумовій активності. Це один з небагатьох видів спорту, в якому учасники змагань діють суто індивідуально, поза увагою тренерів, суддів, глядачів, навіть суперників. Також у спортивному орієнтуванні особливим є те, що спортсмени змагаються у всіх вікових групах, як серед чоловіків, так і жінок. Це вид спорту, в якому немає вікових обмежень. Аналіз наукової літератури свідчить, що заняття спортивним орієнтуванням мають значний оздоровлюючий ефект. Саме процес поєднання фізичної активності та інтелектуальної діяльності на свіжому повітрі здійснює позитивний вплив на формування інтелектуальних та особистісних рис учасників [1].

Сьогодні військово-прикладне значення спортивного орієнтування важко переоцінити, адже, з картою мають справу представники будь-якого роду військ. Особливо важливо вміти читати карту в обстановці воєнних дій на будь-якій території, коли неможливо скористатися іншою інформацією. У цих умовах самостійність прийняття рішень відіграє першорядну роль. І, звичайно, великого значення набуває швидкість, з якої ці рішення приймаються [3].

Мета дослідження — з'ясувати особливості розвитку спортивного орієнтування у Волинській області.

Методи дослідження: аналіз й узагальнення науково-методичної літератури та інформаційних джерел мережі Інтернет, дослідження та документальні джерела фахівців Центру національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства.

Результати й обговорення. Спортивне орієнтування популярний вид спорту серед різних груп населення, в якому немає вікових обмежень. Даний вид спорту виник в кінці XIX століття, у Скандинавії, де його спочатку використовували як елемент підготовки війська, та з часом почали проводити змагання поза армією. Так більшість країн перейняло собі спортивне орієнтування, як вид спорту [2].

У оновлених правилах змагань 1918 р. були встановленні види дистанцій та представлена їх характеристика, затвердили вікові категорії в яких змагались учасники. З часом додали різновиди спортивного орієнтування, через збільшення його популярності.

Історію спортивного орієнтування на Волині вивчали й описували такі спеціалісти Волинського центру національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства: Віталій Гнатюк, Володимир Гуцаленко., Леонід Толстихін, Микола Климук, Борис Третевич, Ігор Мальчик, Катерина Павлюк, Олег Черчик, Алла Корнійчук та ін.

З 1964 року на Волині набуває поширення спортивне орієнтування. В 1968 році започаткована зимова першість зі спортивного орієнтування. У 1968 вперше були проведені обласні змагання зі спортивного орієнтування серед школярів. Чемпіоном області того року став Борис Клімчук (видатна постать Волині: вчитель географії, директор школи, згодом — голова облвиконкому, голова Волинської облдержадміністрації, радник Президента, надзвичайний і повноважений посол Литви і Азербайджану).

© Доценко К., Дем'янчук О., 2026

У 1978 році вперше в Україні при Луцькій ДЮСШ № 2 створене відділення спортивного орієнтування, яке пропрацювало там до 1982 року. Кращі тренери Станції юних туристів (СЮТур) Володимир Гуцаленко, Галина Локачук, О. Мухлиніна, були переведені на роботу у створене відділення, старшим тренером якого призначено Леоніда Толстіхіна. Згодом відділення було переведено до структури СЮТур. Для проведення змагань зі спортивного орієнтування створюються нові спортивні карти, а в 1981 році випущена перша кольорова карта на Волині. Значна увага приділяється розвитку не лише туризму, ай орієнтуванню, де Волиняни теж як і в туризмі мають досягнення на Республіканському і Всесоюзному рівнях.

Однією з перших на Волині, кому присвоєно звання «Майстер спорту зі спортивного орієнтування» стала Катерина Кулько (тепер Павлюк). Згодом майстрами стали Петро Лугвіщук, Алла Пігалюк (Альошина), Володимир Люк, Катерина Бохонюк (Федець), Ігор Дорош, Андрій Мальчик, Ігор Головенко.

Після отримання Україною Незалежності, з 1991 року, (в цей час СЮТур перейменована на Центр Туризму, спорту та екскурсій). Також розширюється мережа позашкільних навчальних закладів, міських та районних Станцій Юних туристів.

Вагомими є здобутки юних волинян на Всеукраїнських змаганнях зі спортивного орієнтування. В 1995 році на Першості України зі спортивного орієнтування в програмі III літніх юнацьких ігор команда області зайняла I місце.

10 жовтня 1996 року у області була створена громадська організація «Луцька федерація спортивного орієнтування» (ГО «ЛФСО»). Першим президентом став Гуцаленко Володимир Іванович. Наступними президентами у різні роки були Петрочук Дмитро, Тарас Мельник, Ігор Карпюк.

Луцька федерація спортивного орієнтування (ЛФСО) Волинської області на даний час налічує більше 55 учасників. Серед учасників Волинської федерації щорічно проводяться «Особисті рангові змагання серед членів ЛФСО». Спортсмени активно беруть участь у змаганнях різних рівнів протягом року, за що отримують бали, що сумуються.

Федерація є активним учасником спортивного життя області. Члени ЛФСО самі беруть участь у змаганнях різного рівня, допомагають Центру туризму проводити заходи та проводять спортивні заходи різного рівня самостійно.

Велика увага приділяється подальшому розвитку спортивного орієнтування. Зокрема, за останній період створено десятки спортивних карт в різних регіонах області, як в лісовій місцевості, так і в пришкільних територіях. Центром створено сучасні полігони спортивного орієнтування для всіх бажаючих в лісових масивах поблизу обласного центру [4].

Сьогодні фахівці та спортсмени галузі спортивного орієнтування діляться знаннями та навичками орієнтування, допомагають та навчають воїнів ЗСУ. Багато діючих спортсменів з даного виду спорту захищають нашу Державу від окупанта.

Висновок. Спортивне орієнтування пройшло шлях від військових тренувань до міжнародного виду спорту, що поєднує фізичну витривалість і розумову активність. В Україні орієнтування стало популярним завдяки туристичним гурткам. Сьогодні цей вид спорту є важливим елементом фізичного виховання та масового спорту.

Наукові джерела та інтернет ресурси в недостатній мірі висвітлюють історію виникнення та розвитку спортивного орієнтування у Волинській області. Тому, дане питання потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Дем'янчук О. Тенденції розвитку спортивного орієнтування у Волинській області. *Історія фізичної культури і спорту народів Європи:* зб. тез доп. V Міжнар. Наук. конгр. іст. фіз. культ. (27 вересня 2022 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. Луцьк: Волинський. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2022. С. 64–65.

2. Історія Виникнення спортивного орієнтування. НУФКіСУ. URL: https://studfile.net/preview/12633535/page:2/

3. Усатюк Г.Ф., Войчун О.В. Спортивне орієнтування: методичні рекомендації до занять зі спортивного орієнтування. Миколаїв, 2015. 228 с. URL: *http://sport.mdu.edu.ua/fks/wp-content/uploads/2021/05/Спортивне-орєнтування.-Методичн-рекомендації-конвертирован.pdf*

4. Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства. URL: https://cnpvtk.volyn.ua/